

Slovenski dom

Stev. 204

V Ljubljani, sobota 9. septembra 1939

Leto IV

Nove vojne odredbe angleške vlade

Pomorski promet med Nemčijo in nevtralnimi državami - onemogočen

Francoska in angleška poročila o vojnih operacijah na zahodu

London, 9. sept. o. Angleška vlada je izdala uradno poročilo, v katerem razglasa, da je začela z vsestransko oboroženo in gospodarsko vojno proti Nemčiji. Zaradi tega bo s francoskim brodomjem izvedla popolno zaporo nad Nemčijo in bo preprečila tudi vsako tihotapljenje blaga z nevtralnimi ladjami v Nemčijo. Vsi parniki, ki plovejo skozi Rokavski preliv ali skozi Gibraltar, bodo odslej preiskani. Če se bo izkazalo, da vozijo prepovedano blago v Baltičsko morje ali v kako pristanišče, od koder bi bilo mogoče sumiti, da pojde blago v Nemčijo, bodo zaplenjeni. Če se bodo zaplenili upirali, jih bodo angleške vojne ladje takoj potopile.

Kontrolne postaje za nevtralne ladje, ki plovejo v Nemčijo, so naslednje: Kirkwall, Weymouth v Rokavskem prelivu, Gibraltar in Haifa pa v Sredozemskem morju. Tu se morajo oglasiti vse ladje, ki nameravajo pluti v Vzhodno morje.

Med blago, ki je prepovedano voziti ali tihotapiti po morju v Nemčijo, spadajo v prvi vrsti orožje, strelivo, bombaž, petrolej, v drugo vrsto pa žito in živila.

Angleška vlada objavlja hkratu s tem razglasom tudi natančen seznam vseh vrst prepovedanega blaga.

S tem je prepovedan vsak pomorski promet med Nemčijo in nevtralnimi državami.

Londoni listi danes pišejo, da se Anglija in Francija pripravljata na dolgo in vsestransko vojno z Nemčijo, od tod njuna previdnost in opreznost.

Bruselj, 9. sept. o. Poročevalci belgijskih listov javljajo s francosko-nemškega bojišča, da so francoske čete pri Saarbrücken znatno napredovale in da so nemške oblasti odredile izpraznitve Saarbrückena in Koblenca. Iz teh mest so odpeljali vse civilno prebivalstvo, ker ju napredovanje francoske vojske neposredno ogroža.

Poročajo, da je nemško vojno poveljstvo v vsej naglici poslalo šest novih divizij v Siegfriedovo obrambno črto na predelu, ki je izpostavljen najhujšim francoskim napadom.

Pariz, 9. sept. Poročilo št. 10 francoskega glavnega poveljstva pravi:

»Nadaljujejo se naša krajevna napredovanja. Na krajih, iz katerih se sovražnik umika, so bili porušeni vsi prometni objekti ter so tam polja min. Naše letalstvo dela izvidniške polet. Na morju kažejo naše patrolne ladje nenavadno aktivnost. Sodelovanje z angleškimi enotami je popolnoma izvedeno ter varuje pomorski promet.«

London, 9. sept. Poveljstvo angleške mornarice je izdalo poročilo, da ne bo več dajalo podatkov o tem, kje in kdaj je bila potopljena kaka sovražna podmornica, da sovražnik ne bi za te podatke zvedel ter poslal na njeno mesto druge podmornice.

London, 9. sept. m. Prvi teden vojnega stanja z Nemčijo je še vedno v pripravi in zbiranju čet. Večjih epopadov na zahodu ni bilo. Angleška letala so naredila več izvidniških poletov nad severno Nemčijo ter so do zdaj vrgla na nemško področje skupno okoli 15 milijonov propagandnih letakov. Od do zdaj izvedenih letalskih napadov Anglije je najvažnejši oni na Kiel. Pomorska vojna poteka še vedno v znamenju podmorničkih napadov. Britansko vojno ladjevoje je na več krajih pregnalo nemške podmornice.

V Londonu menijo, da je položaj poljskih čet sicer resen toda ne brezupen. Angleško časopisje

v daljših člankih hvali hrabrost poljskega vojaštva. Isti časopisi tudi priznavajo dosedanje uspehe nemške vojske na vzhodu, ne pripisujejo jim pa posebne važnosti. Vojna bo po zatrjevanju angleških časopisov trajala dolgo. Velika Britanija in Francija se pripravljata za dolgo vojno proti Nemčiji, ne samo z orožjem, temveč tudi z modernimi gospodarskimi sredstvi. Angleški krogi ter angleško časopisje poudarjajo, da se ta vojna ne bo odločila na vzhodu, pač pa na zahodu. Skorajšnje francoske in angleške operacije bodo prisilile Nemce, da bodo morali oslabiliti svoj napad na vzhodnem bojišču.

Delna vojna pripravljenost v Združenih državah

Washington, 9. sept. Reuter: Predsednik Roosevelt je izjavil, da je podpisal sklep, s katerim Amerika razglasa omejeno vojno pripravljenost. Po tem sklepu lahko obveznike kopnene vojske, vojne mornarice in letalstva po izvršilni naredbi pokličejo pod orožje v številu, ki ga je doslej odobril kongres. Odredbe, ki se nanašajo na izva-

janje predpisov glede trgovinske mornarice ter trgovine z inozemstvom bodo izdane takoj.

Predsednik je dalje izjavil, da bo sklical kongres na izredno zasedanje najpozneje do 3. januarja 1940 in da bo morda zahteval preključitev prepovedi o izvozu orožja v Anglijo in Francijo.

Varšava se pripravlja na obrambo

Po poljskih poročilih imajo Nemci še 75 km do Varšave

London, 9. sept. o. Jutranje poročilo poljskega poveljstva pravi, da izpraznjevanje Varšave poteka v redu in da se prestolnica z vso naglico pripravlja na obrambo. Nemški oddelki so na najbližji točki še 75 km od Varšave. To so čete, ki napredujejo od severovzhoda.

Poveljnik varšavske garnizije Šuma je izdal tale ukaz:

»Vojski varšavske posadke: Sovražnik nas hoče razbiti. Vojski, naš vrhovni poveljnik je izdal ukaz za obrambo Varšave, kjer bo odločilni boj. Sovražnik hoče uničiti Poljsko. Braniti moramo naše otroke in naše žene. Vi ste na položaju, s katerega se ne odhaja. Varšava se bo branila do poslednjega diha in do zadnje kaplje krvi. Če pade ona, pomeni, da je nemški tank šel čez zadnjega poljskega vojaka. Zapustite postojanko pomeni strahopetnost. Na obrazih žena naj se vidi smeh in vesela pesem naj znova zadoni. To je zgodovinski trenutek. Varšava mora biti rešena.«

Berlin, 9. sept. AA. DNB: Vrhovni poveljnik nemške vojske general Brauhitsch je odšel v petek v sprednje vrste čet, ki so se borile pri Mlavi in ki so po težkih uličnih borbah v Pultusku prekoračile reko Narev. General

Brauhitsch je v prvih vrstah sprejel poročilo ter izrazil četrta svoje priznanje.

London, 9. sept. m. Varšavska radijska postaja je sporočila, da se poljske čete pripravljajo za odločno obrambo poljske prestolnice.

Berlin, 9. sept. m. Nevtralni vojaški opazovalci zaradi večeršnjega napredovanja nemških čet pred Varšavo poudarjajo, da je treba še nekaj časa počakati, da se bo videl pomen te akcije šele potem, ko bo znano, kako se bodo poljske čete držale na Bugu in Visli. Motorizirani oddelki nemške armade so od jugozahoda začeli napadati pred osmimi dnevi ter se po padcu Čenstohove in Krakova zdaj bližajo Varšavi.

Snočnje vesti o tem, da bi bili Nemci vkorakali v Varšavo, niso potrjene in jim je treba pripisovati le propagandni značaj.

Nemška vlada je prosila švicarsko vlado, naj bi ona skrbela za nemške koristi v Angliji med vojno. V tem vidijo nov dokaz, da bo Nemčija spoštovala švicarsko nevtralnost. Švicarski listi izražajo zaradi tega Nemčiji svojo hvaležnost.

na prometno središče, ki ga predstavlja Varšava. Na desni obali Visle bodo nemške čete naletele na trikotnik, ki ga oblikujejo trdnjave Modlin, Sierozk in sama Varšava. Te trdnjave so znane že iz ruskih časov, toda Poljska jih je še bolj utrdila. Primer Verduna je dokazal, kako veliko podporo lahko nudijo stalne trdnjave, dasi so zastarele, ako se jih pametno izkoristi. Glade zavzetja Krakova poudarjajo, da ni imelo to mesto nobenega vojaškega ali gospodarskega pomena. Toda v Krakovu predstavlja vsako poslopje umetniško ali zgodovinsko vrednost. Krakov je samo mesto umetniške vrednosti ter nosi njegovih 56 cerkev in samostanov najčistejši romanski slog od 9. in 11. stoletja do gotskega sloga in renesanse. Obramba Krakova po mestih in ulicah bi mesto popolnoma uničila. Sam Krakov nima nobene industrije. Čenstohovo so Poljski branili, ker je važno železniško križišče, vprašanje obrambe Krakova pa se sploh ni postavilo.

Bruselj, 9. septembra. Reuter. Po obvestilih, ki prihajajo v Bruselj od belgijskih in holandskih dopisnikov in iz drugih virov, nadaljuje poljska vojska strateški umik z mojstrsko točnostjo. Nevtralni vojni opazovalci na Poljskem so razumeli, da Poljski ne morejo začeti bitke z znatno močnejšim sovražnikom na fronti 2500 km in da zaradi tega zmanjšujejo dolžino fronte. Pri vsem tem poljski vojski pričakujejo, da bo maršal Rydz-Smigly v kratkem zapovedal »stoj« in objavil, da je prišel trenutek, da se Poljski utrdijo v jarkih in da svoje položaje ohranijo. Vesti iz Poljske in iz Berlina jasno potrjujejo, da se Poljski umikajo brez zmešnjave ali izgub in da je morala vojske na visoki stopnji.

Tudi nemška uradna poročila priznavajo junaštvo Poljakov. Poljski častniki vedo, da ima maršal Rydz-Smigly veliko skušenj glede bojevanja te vrste, ker se je leta 1920 postavil proti boljševikom potem, ko je s svojimi divizijami izvedel umik iz Kijeva za skoraj 1000 km, preden se je obrnil in zmagal. V sedanjih borbah na Poljskem ni prišlo niti do ene pomembnejše bitke ter poudarjajo majhno število vojakov, ki so jih Nemci ujeli ter majhno število topov, ki so jih Nemci zaplenili. To dokazuje uspešnost načrta poljskega generalissima. Glavne poljske čete še niso stopile v boj in tudi ni bilo še slišati o malih oklopnih avtomobilih, ki jih ima Poljska več tisoč. Nemci napredujejo sedaj na ozemlju, ki je ravno, kakor biljardska miza, pomaga pa jim v mnogem sedanja suša. Jesensko vreme ter sprememba ozemlja bo vplivala na nadaljnjo bojevanje ter se računa, da se bo uspešnost nemških motoriziranih enot zelo spremenilo. Poljski vojski krogi izjavljajo, da so Nemci optimisti, ker še ne vedo, proti čemu se borijo.

Vesti 9. septembra

Francoski zunanji minister je včeraj sprejel italijanskega poslanika Guariglia in imel z njim dolg razgovor.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je imel včeraj dolg sestanek z angleškim poslanikom v Rimu.

Vpoklic rezervistov na Ruskem razlagajo tuji krogi v Moskvi kot dejanje, ki je v zvezi s preobnovo precej razrvane sovjetske vojske. Ruski krogi pa izjavljajo, da hoče biti pripravljena na vsako morebitnost, če bi se nemška vojska približala njenim mejam.

Predsednik italijanske vlade Mussolini je včeraj sprejel bivšega japonskega poslanika v Rimu Širatorija. Poslanik je veljal kot najmočnejši zagovornik vojaške zveze med Italijo, Nemčijo in Japonsko. Do te zveze pa zaradi pogodbe med Nemčijo in Sovjeti ni prišlo.

V Indiji so vpoklicali pod orožje tri letnike mornariških strelcev.

Več nemških in angleških parnikov je bilo potopljenih v Atlantskem morju zadnje dva dni. Nemški parnik »Bismarck« je naletel na lastno nemško mino blizu danske obale in se potopil. Na mino je trčil tudi neki holandski lovec min ter šel nad njo. 20 mož je pri tem našlo smrt. 22 pa se jih je rešilo. Zaradi nemških min v Vzhodnem morju je ves promet med Nemčijo, Dansko, Švedsko in Norveško ustavljen.

Indijski vladarji kar naprej pošiljajo izraze vdčnosti angleškemu kralju in mu zagotavljajo vso svojo pomoč za vojno.

Angleški kralj Jurij VI. je obiskal londonsko letališče. Tam so mu predstavili pilote, ki so izvedli zadnje letalske napade na Nemčijo.

Španska vlada je uvedla strogo cenzuro nad brzojavkami, ki gredo v tujino, da bi s tem dokazala, da hoče biti popolnoma nevtralna.

Cenzuro nad listi, poročili in radia je uvedla Švica. Cenzuro bodo izvajale vojaške oblasti.

Litvanska vlada je začela s sovjetsko vlado pogajanja za dobavo petroleja, ki po morju ne more več prihajati v državo.

Navzile strogemu obmejnemu nadzoru je v Spaniji do zdaj pribežalo blizu tisoč francoskih vojni obveznikov, poročajo italijanski listi.

Angleška letala so potopila nemški parnik »Van Molker« blizu norveške obale. Več nemških parnikov, ki so naloženi z železno rudo, ne more iz norveških pristanišč. Parnik »Freiburg«, ki je bil namenjen v Vzhodno Indijo, je Angležem ušel s tem, da je izobesil dansko zastavo in spremenil ime.

Največji italijanski parnik »Rex« je včeraj odplul v Severno Ameriko. Vsa mesta na parniku so zasedena.

Japonske oblasti so izpustile angleškega polkovnika Spearsa, ki so ga Japonci ujeli na kitajskem bojišču in ga mislili soditi kot vojuna. Angleške oblasti pa so Japoncem izročile štiri Kitajce, zaradi katerih se je začel sloviti spor v Tencinu.

Romunska nevtralnost velja samo za države, ki se že vojskujejo, pišejo romunski listi z ozirom na zadnje izjavo romunske vlade.

Vojvoda Windsorski, bivši angleški kralj, se bo vrnil z ženo vred v domovino.

Angleška letala so spet preletela dansko ozemlje ter metala letake, namenjene Nemcem.

Nemška letala so včeraj nad Varšavo vrgla več tisoč letakov, v katerih pravijo Nemci, da je vsak odpor proti nemški vojski brezuspešen ter zagotavljajo, da bo nemška vojska lepo ravnala s poljskimi vojski, ki se ji bodo vdali. 25 milijard, 500 milijonov dinarjev znaša vojni proračun Avstralije.

Nova določila o smrtnih kaznih v Nemčiji

Berlin, 9. septem. Ministrstvo za narodno obrambo je izdalo uredbi, po kateri se razbojništvo, kraja in drugi zločini, storjeni med temo ob zračnih napadih kaznujejo s smrtjo ali dosmrtno ječo, ali ječo do 15 let. S smrtno kaznijo bodo kaznovani tudi oni, ki povzročijo požar poslopij na škodo nemške obrambne in gospodarske sile, dalje oni, ki spravljajo v nevarnost promet na železnicah in cestah ali ki storijo kakršnakoli kazniva dejanja, škodljiva za skupnost. Razen tega bodo s smrtno kaznijo kaznovani tisti, ki bi se v izpraznjenih krajih pregrešili z razbojništvom. Ti bodo kaznovani s smrtjo na večalih.

Madžari znova poudarjajo svojo nevtralnost

Budimpešta, 9. septembra. m. Madžarsko časopisje še nadalje piše o nevtralnosti Madžarske in ugotavlja, da na Madžarskem vlada popolna mirnost in hladnokrvnost ter da imajo vsi državljani popolno zaupanje v kraljevskega namestnika Horthyja, v katerega roke je položena usoda države. Na evropski položaj gledajo Madžari z upanjem. Pravijo, da se bo prihodnje dni mogoč evropski položaj videti v jasnejši luči in da bo gotovo nastopilo zatišje na bojiščih. Krogi, ki so znani po svojih tesnih zvezah z Italijo, zatrjujejo, da italijanski predsednik Mussolini še vedno ni ustavil svojih naporov za doseg miru.

Boj navijalcem cen!

Belgrad, 9. sept. m. Ker so se tudi v Belgradu pojavili navijalci cen življenjskim potrebščinam, je bila za snoči na upravi mesta Belgrada sklicana konferenca, katere so se udeležili upravnik mesta Belgrada, njegov pomočnik Jovanović in zastopniki vseh mestnih četrti. Na konferenci so dali najodločnejša navodila, da je treba najstrožje postopati proti vsem navijalcem cen, prekupčevalcem in spekulantom. Uprava mesta Belgrada je tudi povabila meščanstvo, da mora vsak tak primer prijavit oblasti, da bi vsak poskus navijanja cen zatrl v kali. Uprava mesta Belgrada kakor tudi ostale oblasti so izdale te ukrepe zaradi tega, ker ni absolutno nobene nevarnosti, da prebivalstvo ne bi imelo vedno dovolj hrane ter ostalih potrebščin na razpolago.

Zakaj se je poljska vojska umaknila

Položaj na poljskih bojiščih

po nepristranskih strokovnih poročilih

Varšava, 9. septembra. AA. (Havas.) Boji, ki se zdaj vodijo, imajo namen, omogočiti na eni strani pregrupiranje že angažiranih čet ter na drugi strani razvrstitev velikega števila enot, ki jih vrhovno poveljništvo drži v rezervi. Čete, ki so bile v Poznanju, so se začele umikati, da bi se osvobodile pritiska dveh nemških motoriziranih kolon, ki prodirata proti prestolnici od severa proti jugu od Pilice ter od juga proti zahodu čez Vislo. Čete, ki zapuščajo Poznanj, podirajo za seboj vse važne objekte. Umikanje iz poznanske pokrajine v Varšavo ni težko, ker so glavne industrije, ki delajo za obrambo, že pet let preselejene ter so v sosednjem delu države. Umik poljskih čet poteka v najlepšem redu navzlic neprestanim letalskim napadom. Pionirski oddelki postavljajo tam, kjer so nemška letala porušila mostove, nove pontonske mostove. Poljski pionirji so pri tem pokazali veliko spetnost, vojski pa veliko junaštvo, sposobnost in vztrajnost. Poljski pionirji so znani že iz časa Napoleonove vojske, ker so ravno oni zgradili znameniti most na Berežini, ki je rešil Napoleonovo vojsko, ko se je umikala iz Rusije. Nemci predirajo po toku petih rek, ki se stekajo v Varšavi: Nareva, ki se steka v Bug, ki je pritok Visle, nato po sami Visli ter Bzuri, Ravi in Piligi. Na tem kraju bo poljskim četam omogočeno stopiti v obrambni boj, naslanjajoč se

na prometno središče, ki ga predstavlja Varšava. Na desni obali Visle bodo nemške čete naletele na trikotnik, ki ga oblikujejo trdnjave Modlin, Sierozk in sama Varšava. Te trdnjave so znane že iz ruskih časov, toda Poljska jih je še bolj utrdila. Primer Verduna je dokazal, kako veliko podporo lahko nudijo stalne trdnjave, dasi so zastarele, ako se jih pametno izkoristi. Glade zavzetja Krakova poudarjajo, da ni imelo to mesto nobenega vojaškega ali gospodarskega pomena. Toda v Krakovu predstavlja vsako poslopje umetniško ali zgodovinsko vrednost. Krakov je samo mesto umetniške vrednosti ter nosi njegovih 56 cerkev in samostanov najčistejši romanski slog od 9. in 11. stoletja do gotskega sloga in renesanse. Obramba Krakova po mestih in ulicah bi mesto popolnoma uničila. Sam Krakov nima nobene industrije. Čenstohovo so Poljski branili, ker je važno železniško križišče, vprašanje obrambe Krakova pa se sploh ni postavilo.

Proslava kraljevega rojstnega dne v Belgradu. Kraljevska namestnika dr. Stanković in dr. Perović, predsednik senata dr. Anton Korošec in predsednik vlade Cvetković so službi božji pred cerkvijo.

Pismo o vojnem stanju v Parizu

Sele sedaj, ko je Italija vzpostavila redne železniške zveze s Francijo, so začela prihajati pisma. V naslednjem pričujemo zanimivo pismo našega stalnega poročevalca iz Pariza.

Pariz, 2. sept.

Generalna mobilizacija se je pričela danes o polnoči. In ko smo se prebudili v soboto, je bil Pariz mrtev. Dasi se je mobilizacija pričela v takem času, je vse ostalo mirno, nikjer posebnega vznemirjenja, povsod neverjetna blaginjskost, posebnost francoskega naroda.

Gotovo vas zanima, kako so se ti zadnji dogodki razvijali v Franciji, še posebej pa v Parizu, v središču Evrope.

Rezervisti odhajajo

Medtem ko so potekala pogajanja med Londonom in Berlinom zaradi svobodnega mesta Gdanska in je bila situacija precej nejasna, je francoska vlada storila svoje korake. Ne toliko iz strahu pred mogočo vojno, kot pa da vsemu svetu pokaže, da je tudi za Francoze prišel čas, ko lahko rečejo: »Pripravljeni smo! Sicer smo za mir, toda kdor bo kršil red, postavljen pred toliko leti, ta bo občutil našo moč in našo pripravljenost. Kot smo za mir, tako smo tudi za pravico.« Sam ministrski predsednik Daladier je pred kratkim izrekel besede: »Francija ne nadleguje nikogar, bo pa na vsako nadlegovanje s katekoli strani odgovorila z enakim orožjem.«

Spremenjeni položaj je torej francosko vlado prisilil, da je pod orožje poklicala nekaj letnikov. Najprej so odšli 3- in 4-letniki, tem pa so sledili še 2-letniki, ki so po večini vsi ob mejah, ter 1., 5- in 6-letniki.

Ker pa se je stanje popolnoma spremenilo, dasi so vsi do zadnjega časa upali, da se bo vse skupaj nekako uredilo, je danes ponoči prišlo v Francijo do splošne mobilizacije, ki je vsaj do sedaj potekla v najlepšem redu in slogi.

Vlada pleni komunistične liste

Nenapadalni pakt, ki je bil podpisan med Nemčijo in Rusijo, je gotovo poleg Angležev najbolj iznenadil Francoze. Saj je znano, da sta hkratu, ko je prišel v Moskvo nemški minister Ribbentrop, bili tam tudi angleška in francoska vojna komisija. Toda ko je prišlo do podpisa med Rusijo in Nemčijo, sta angleška in francoska vlada izdali nalog svojim zastopnikom, naj se takoj vrnejo. Pakt treh sil je splaval po vodi...

Seveda so francoski komunistični listi, zlasti »Humanité« in »Le Soir«, začeli pisati proti sedanjim vladnim, češ da je njena krivica, da do vojaške zveze ni prišlo prej, da vlada ni videla spijonov že pred davnim itd. Da bi ti listi svoje propagande ne trosili med ljudi, je francoska vlada zaplenila lesta »Humanité« in pa »Le Soir« ter jih ustavila za nedoločen čas. Poleg teh dveh pa so ustavljeni še nekateri manjši, provincialni komunistični listi.

In ker pišem ravno o komunistih, naj omenim še, da je bilo zadnje čase po Franciji zelo veliko aretacij. Komunisti, ki jih je s tem aktom francoska vlada precej pritislila, so poskušali med ljudstvom delati zmešnjave po naročilu Moskve in njenih zavaznikov predvsem s plakati. To se jim zanka ni posrečilo in kar lepo število jih je, ki si hlade prevročo kri. Zanimivo je tudi, da se je pred nekaj dnevi javila pri Daladierju komunistična deputacija, pa je ministrski predsednik ni hotel sprejeti, češ da je preobložen z resnejšim delom.

Vojno stanje razglašeno

Avion med Londonom in Berlinom je letal sem in tja, nosil je usodo ne samo nemškega in poljskega naroda, ampak usodo vse Evrope, če že ne vsega sveta. Temni oblaki so se kopičili, stanje je postajalo vse bolj in bolj resno. Brez velikega premišljanja je francoska vlada razglasila vojno stanje. Najprej je segla po časopisu. V Franciji ni državne cenzure in listi lahko prinašajo, kar se jim ljubi. Da pa v teh hudih časih ne bi po nepotrebnem begali ljudstva, je vlada najprej položila roko na nje. Uvedla je strogo cenzuro. In če je poprej »Paris Soir«, največji dnevnik v Franciji, izhajal na 10 ali 12 straneh, ni prav nič čudno, če sedaj izhaja samo na šestih. Mnogi dnevniki pa so danes, na dan splošne mobilizacije, izšli samo na štirih straneh, pa še na teh se vidi precej belih stolpcev.

Pod strogo vojaško kontrolo je prišel tudi telefon. Zasebni telefoni, po kavarnah in restavracijah, so vzeti iz prometa. Zveze s provinco in s tujino so ustavljene. Vse brzojavke, ki jih hoče človek poslati v Francijo in inozemstvo, morajo biti podpisane od policijskega komisarja dotičnega okraja. Važno pa je to, da morajo vsi telefonski razgovori biti v francoščini. Po-

polnoma pa je seveda tudi razumljivo, da so vse brzojavke iz tujine kontrolirane.

Ljudstvo zapuša mesta

Ze nekaj noči so vsa velika mesta, prav posebno pa še Pariz, zatemnjena pred možnim napadom iz zraka. Velike cestne svetilke so nadomeščene z malimi, modre barve in z močnimi senčniki. Vsa propagandna razsvetljava je prepovedana. Avtomobili smejo imeti prižgane le male luči.

Iz mest se ljudje odpravljajo na deželo, čim dalje iz mest. Pariška policija je že večkrat izdala poziv prebivalstvu, naj čimprej, tisti, ki imajo seveda možnost, odidejo iz Pariza. Posebno paznjo pa so posvetili otrokom. Te so policija in razne ustanove odpeljale na deželo. Ze več tisoč jih je odšlo. Šolske kolonije se podaljšujejo za nedoločeno dobo.

Vse prebivalstvo, razen tujcev, je dobilo protiplinske maske. Kako težko sem gledal v svojem okraju, ko so dajali maske otrokom od dveh do petega leta. Starši so jih pripeljali na komisariat, kjer so jim policaji in drugi uradniki natikali maske na glavo, otroci pa so se jih ustrašili in so jokali. Toda upajmo, ali vsaj želimo, da jih vsaj ta mladina še ne bi potrebovala.

Naši ljudje v strahu

Seveda je zmeda prevzela tudi tujce, ki so sedaj v Franciji. Mnogi Jugoslovani so prišli sem na počitnice ali po poslih, pa jih je to doseglo daleč od doma. Nervozi so in sami ne vedo, kam bi se obrnili. Mnogi med njimi so imeli povratne vozne karte čez Nemčijo, ker je seveda pot najcenejša, a meja med Francijo in Nemčijo je zaprta. Zdej potujejo še skozi Italijo, toda mnogi so prišli v neprimljive, ker svojih kart tukaj ne morejo vrniti, niti ne zamenjati, ampak morajo kupiti nove. Zaradi deviznih predpisov niso mogli niti denarja iz Jugoslavije in so se znašli pred vprašanjem, ki ga rešuje vsakdo, kakor ve in zna.

Veliko vznemirjenje pa se je polastilo tudi našega delavstva, predvsem sezonskega. Njihove pogodbe se končajo šele po večini drugi mesec. Poprej jim namreč delodajalci ne izplačajo vselnetnega zaslužka. In ker se drugače ne morejo vrniti v domovino in pustiti tukaj svojih neplačanih žuljev, je tudi njihovo stanje hudo.

Takale je sedanja slika v Parizu, ko ga je zadel splošna mobilizacija. Upam, da vam bom mogel v najkrajšem času postreči z novimi vestmi. L. B.-c.

Ureditev izplačevanja pri denarnih zavodih

Na podlagi § 113 fin. zak. za leto 1939-40 in na predlog ministra za trg. in industrijo ter fin. ministra je ministrski svet predpisal uredbo o izplačevanju vlog pri denarnih zavodih.

Cl. 1. Vse obveznosti, nastale iz pogodb in drugih pravnih poslov, ki imajo za predmet vlaganje denarja v hranitev v kakršnikoli obliki, ostanjejo v veljavi in se morajo izplačevati po predpisih te uredbe, kakor tudi po dosedanjih pravilnikih, v kolikor ta uredba pravilnikov ne bi spremenila.

Cl. 2. Hranilne vloge na knjižice in hranilne vloge po tekočih računih se bodo izplačevale po tej lestvici:

- a) vsote do 500 din, brez ozira na višino vlog, se bodo izplačevale brez odpovedi;
- b) vsote od 500 do 20.000 din po enomesečnem odpovednem roku;
- c) vsote preko 20.000 do 50.000 din po dvo-mesečnem odpovednem roku;
- d) vsote nad 50.000 din po trimesečnem odpovednem roku.

Vsote, ki so odpovedane in ki ne bi bile dvignjene ob poteku roka, ostanjejo na razpolago vlagateljem.

Cl. 3. Terjatve po tekočih in drugih računih, katerih lastniki so protokolirane firme in gospodarstveniki, se bodo izplačevale brez odpovednih rokov, toda samo za stvarne potrebe. Glede stvarnih potreb se bosta sporazumela lastnik računa in dotični denarni zavod. V primeru sporov bo odločil minister za trgovino in industrijo preko svojih organov, a v banovini Hrvatski in v Hrvatski ban.

Cl. 4. Terjatve po tekočih računih in drugih vlogah privatnih oseb, s katerimi se morajo izvršiti obveznosti za dovršitev že započetih gradenj, se izplačujejo brez odpovednega roka do zneska, ki je potreben za ureditev teh obveznosti. V primeru spora se bo uporabila določba prejšnjega člena.

Cl. 5. Omejitve, predvidene v tej uredbi, se ne nanašajo na terjatve pri Narodni banki, na čekovne račune Poštne hranilnice, na tekoče ra-

Med ameriški Slovenci

Cleveland, O. Kakor se čuje, namerava sedanjí councilman 32 warda Tone Vehovec pri prihodnjih volitvah kandidirati za clevelandskega župana. Istotako se širijo govorice, da bosta za councilmana v 32 wardi kandidirala dva slovenska rojaka Rudy Lokar in Joe Poznik.

V Clevelandu je umrla miss Mary Romih v starosti 25 let. Doma je bila iz vasi Vrbovo, fara Sv. Jurij na Stajerskem, odkoder je prišla v Ameriko pred 19 leti. Zapuša očeta Martina in mater Lucijo.

V Clevelandu je umrla rojakinja Roza Jeraj roj. Zakrajšek, stara 56 let. Doma je bila iz vasi Dolnji Podbrst pri Trebnjem na Dolenjskem, odkoder je prišla v Ameriko pred 29 leti. Zapuša moža, dva sinova in sestro v Staunton, Ill.

V Pueblo je umrl nagle smrti mr. John Roje v starosti 76 let, doma iz Zužemberka na Dolenjskem in ki je živel v Pueblu od leta 1892. V nedeljo 30. julija je bil še boter novim cerkvenim orglam, ko so bile blagoslovljene in tako so orgle njemu prvemu zapele pri pogrebu. Pokojni zapuša žena, 3 sinove in 5 hčera. Eden sinov je Rev. Antony Roje, ki je pomožni župnik na fari Marije Pomagaj.

V Gary, Ind. se je smrtno ponesrečil z vožnjo z avtomobilom dosežanji glavni blagajnik Katoliške zajednice in njen dolgoletni bivši glavni tajnik g. Anton Paur. Potovaj na duhovne vaje v zavod Notre Dame. Spotoma se mu je pripetila nesreča.

V Kleinu Mont. je pred kratkim umrla rojakinja Roza Miklič omožena Hall, stara šele 31 let. Rojen je v Hoffman, Mont. Zapuša moža, sina in hčerko.

V Perry, O. je na farmi nagloma umrl rojak Martin Cirsni v starosti 5 let. Pokojni je bil doma iz fare Veliki Cirk, fara Velika Dolina na Dolenjskem. V Clevelandu je živel 33 let.

V Duluthu, Minn. so potegnili iz jezera Vermilion truplo Johna Matkoviča, ki je bil okrajni cestni inženir iz Virginia in je utonil v omenjenem jezeru. Star je bil šele 38 let.

V Chicagu, Ill. je v bolnišnici umrla komaj 19 letna rojakinja Bertha Rovansk, ki je bila rojena v Conemaugh, Pa. Zapuša očeta, 2 sestre in 3 brate.

V Chisholmu, Minn. je avtomobil povozil 15-letno Ano Pavlič. Večja avtomobilska nesreča se je pripetila pri Ely-ju, kjer sta bila pobita rojaka John Koščak in pomožni šerif Adolph Dolenšek.

Hud požar v Nevljah

Nevlje, 9. sept.

V noči od četrta na petek je divjal v Nevljah pri Kamniku velik požar, ki je upepelil hišo popestnika Kirina. Posestnikov 12 letni sin Milan je spal v podstrešni sobi in bral knjigo, pri tem pa zaspal in pustil svetilko prižgano. Ko je luč dogorela se je vnela slama v bližini njegove postelje. Kmalu je bila vsa hiša v plamenih. Fant se je ob prasketanju ognja in zaradi opeklin prebudil ter stekel iz hiše na prosto. Od velikih bolečin je vpil in klical na pomoč. Nekoliko pozneje je pripeljal mimo nek luksuzni avtomobil, ki je fant peljal hitro v bolnišnico. Med potjo pa je ponesrečenec podlegel hudim opeklinam. Hitro so prispeli na kraj požara tudi bližnji gasilci, ki pa so mogli požar le omejiti, da se ni razširil še drugam. Gospodaru se je posrečilo rešiti svoj živino iz hleva. Kirina je tako doletela dvojna težka nesreča. Vzela mu je sina in upepelila njegov dom. Vse domače prebivalstvo sočustvuje z njim ob tej bridki nezgodi.

Težka železniška nesreča na dolenski progi

Ljubljana, 9. sept.

V četrtek okoli 10. zvečer se je pripetila na dolenski železniški progi v Ljubljani težka nesreča, katere žrtev je postal delavec Volčjak Anton, ki je bil zaposlen pri Putiharju na žagi. Ob navedeni uri je šel ravno čez železniško progo in ni slišal vlaka, ki je v tem trenutku privozil. Lokomotiva je nesrečnega delavca zgrabila in ga vrgla pod kolesje. Volčjaku je kolesje odrezalo desno roko in desno nogo pri stopalih ter ga tudi drugače hudo poškodovalo po vsem telesu. Reševalci so ga takoj prepepeljali v ljubljansko splošno bolnišnico. Njegovo stanje je v trenutku, ko to poročamo, zelo resno, vendar zdravniki le upajo, da bodo ponesrečenca mogli ohraniti pri življenju.

Iz škofje Loke

Naš prvi planinski polk je na rojstni dan kralja Petra II. dobil novo polkovno zastavo. Polk je do sedaj nosil zastavo 52. pešpolka, ki je bil prej pri nas in iz katerega se je razvil sedanji 1. planinski polk.

Kakor vsa znamenja kažejo, bodo prihodnje leto tlakovali 3 km dolgo kolodvorsko cesto, Lahov klanec in Spodnji trg.

Pred kapuinsko cerkvijo grade delavci na podstavek, ki je iz rezanega kamna in je bil dograjen pred 2 letoma, res lepo oblikovano ograjo iz rezanega kamna. Na vrhu glavnega stopnišča bosta dva mogočna stebra iz kamna, ki bosta nosila vsak po eno obločnico.

Vsem prijateljem »Slovenskega doma« in »Slovenca« sporočamo, da je od četrta naprej uvedena tudi v našem mestu dnevna kolportaža imenovanih dveh listov.

Na ljubljanskem trgu je bilo mnogo grozda

Ljubljana, 9. septembra.

Ljubljanski živilski trg je zadnje dni zmerom obilno založen s sadjem vseh vrst. Kljub obilici blaga pa se cene trdovratno drže. Zlasti pri grozdju se cene niso hotele nikakor znižati. Zadnje dni pa je bilo opoziti, da so začeli prihajati na naš trg tudi Belokrajinci, ki prodajajo lepo grozde po 4 dinarje kilogram. Danes jih je bilo na trgu več kakor sto in so se ob Mahrovih hiši razvrstili v treh vrstah. Gospodinjje so jih kar oblegale, kar je razumljivo, če pomislimo, da so morale do sedaj ponavadi plačevati za kilogram srednje dobrega grozda po 6 dinarjev. Kaže, da bodo Belokrajci še z večjimi količinami prihajali redno na trg, kar bo nujno vplivalo tudi na ostale prodajalce, da bodo v pretiranih cenah popustili.

Enoletni otrok se je do smrti oparil s kropom

Ljubljana, 9. sept.

V ljubljansko bolnišnico so včeraj pripeljali enoletnega otroka Antona Kerna, sina šoferja pri Slavcu v Trzinu. Otroka se je domo poparil z vrelo vodo in dobil hude opekline po vsem životu. V bolnišnici je danes ponoči umrl.

Bolničarke in bolničarji Rdečega križa! Praktične vaje bodo ob torkih in petkih, pričnši 12. t. m. ob 7 v samarijski sobi. Stari trg 19. — Načelstvo.

Skrivnost smrtne megle

Devorny si je bil v svesti, da njegovo dosedanje delo v tej stvari ni bilo nič drugega kot ribarjenje v kalnem. Če se mu je ponudila ugodna prilika, je je pograbil. Vse, kar je bil na ta način dognal, je bil le odlomek, ki ni zadostoval, da bi se pokazala vsaj do neke mere jasna slika. Povrh pa je še prišlo, da je postal njegov položaj z vsako uro nevzdržnejši. Sedaj, ko ga je bil Morris videl pri Lammerleyju, je bilo prav za prav čisto brezupno, da bi še naprej igral vlogo Kentilburyja. Kaj je ne bi rajši takoj opustil? Toda ne, vzdržati mora, pa če tudi bi mogel položaj postati še tako nevaren. Bila je to edina možnost, da izve kaj odločilnega.

Dve vprašanji sta bili, ki sta Devornyja v glavnem zaposlovali: kdo je ubil Bellorinijevega morilca — pristaši Lammerleya ali kak pristaš tistega tajinstvenega neznanca? In potem — drugo vprašanje: koliko je vredno kaj njegovo mnenje? Sta morda Mutachora in oni neznanec eno in isto?

Zadnji razgovor s profesorjem je njegovo prepričanje o istovetnosti teh dveh oseb spet zelo omajal. Prva naslednja njegova pot bo vsekakor pot v drogerijo, od koder je izvirala stekleničica, ki jo je bil našel v avtomobilu. Morda se mu bo posrečilo tam kaj izvedeti...

»Tukaj, Michaud«, je spregovoril nenadoma za njim glas miss Lammerley. »Shranite te akte do jutri. Točno ob osmih jih predložite mr. Lammerleyju.«

Komaj opazno je Devorny okrenil glavo. Tam je stal Michaud in držal v roki moder ovoj aktov. Sedaj jih je vzel pod pazduho in stopil v sobo zraven.

Za sekundo je premišljeval Devorny. Nato je skočil po-

konci in stekel za Michaudom. Slutil je, da se mu je spet ponudila prilika, da pride stvari bližje. Samo da bi se izognil nevarnosti, je sklenil ponoviti trik, ki ga je bil enkrat že z uspehom uporabil.

»Mr. Michaud!« je zavpil, ko je dohitel inženirja prav pred odprto omaro v stranski sobi. »Mr. Michaud! Na vsak način moram prositi za dopust za danes popoldne.«

Inženir je takoj obrnil svezjenj aktov z napisom navzdol, toda en sam pogled je zadostoval, da si je bil Devorny na čistem: bil je dejansko svezjenj aktov »Plin L. M. 387«.

»Kaj bi radi?« je vprašal Michaud, kakor da ne bi zaupal svojim ušesom. »Dopust? Potem, ko ste si že za ves dopoldan dovolili dopust?«

»Meni se zdi neverjetno!« je pojasnil Hobkins, ki je takoj iz radovednosti prišel zraven.

V zavesti, da je dosegel namero, je ostal Devorny popolnoma miren.

»Kakor mislite«, je dejal in skomignil. »Prav za prav sem vas hotel prositi, da bi sporočili mr. Lammerleyju, da moram ven zaradi iste stvari, ki me je tudi dopoldne zadržala. Če pa mislite, da ne utegnem dobiti dopusta, potem je seveda odveč...«

»Nikaj ne klobasajte!« ga je surovo prekinil Michaud. »Mislim sem le...« je vztrajal Devorny.

»Le misli je...« se je zarežal Hobkins.

»Dopust dovoljen! Konec!« je bruhal besno vn.es Michaud in krepko zapri vrata omare.

Četrť ure kasneje je stopil Devorny v drogerijo »I. F. Button«. Star možiček s sivimi lasmi in brezštevilnimi gubami se je pokazal izza pulta.

»Oprostite«, je začel Devorny nekoliko negotovo. »Jaz sem

našel neko stekleničico. Tukaj, poglejte jo! Na njej je napisana vaša tvrdka...«

Starček je nerodno nataknil očala in meril stekleničico nekaj časa s preiskujočimi pogledi.

»Pustite jo tukaj«, je končno svetoval. »Morda jo bo prišel vzeti tisti, ki jo je bil izgubil.«

Devorny je bil v zadregi.

»Ampak, vidite, to ne gre«, je jecjal. »Mislim sem... Rad bi... zaradi nagrade... zaradi najdenine...«

»A takoo...« Starec se je dobrodušno zasmejal. »Prav, bomo pa gledali! Segel je v predal in prinesel debelo že močno oguljeno knjigo. Dolgo je trajalo, preden je našel tisto, kar je iskal.

»Tukaj... Tu stoji ime... A. Murphi... Hm... Toda slovi ni naveden...«

»Nič hudega«, je hitro vzkliknil Devorny. »Poznam mr. Murphija. Kajne, to je tako majhen star mož... Približno vaše starosti...«

»Ne vem prav dobro«, je mrmral. »Mislim, da ne... Pa vendar... Ne... utegne držati... Prav zares, ne spomnim se več točno...«

Detektiv se je zahvalil in odšel.

Nič! Nič, pa nič! Saj ni pričakoval, da bo Mutachora v tem primeru navedel svoje pravo ime, prav za prav pa so prave začetne črke še zmerom govorile bolj za kakor proti njegovemu prepričanju. Toda kaj to koristi? Le gotovost bi bila kaj vredna. Ne, ne izplača se, da bi po tej sledi zasledoval še naprej. Ne izplača se iskati zdravnika, ki je bil napisal recept. Prav tako se ne izplača, da bi ugotovil, za kakšen strup gre. Vsa ta raziskavanja bi vzela mnogo preveč časa in bi ga oripeljala do cilja šele potem, ko bi odločitev že padla.

Razprave pred mariborskim sodiščem

ljati in sušiti, vlagati v kis ali slanico, delati gobje prašek in izvlečke. Gobe imajo večkorak toliko redilnosti kot meso, vsakakor pa skoraj kakor pa navadna hrana, na pr. zelje, repa, krompir in druge povrtnine. O vsem tem pouči vsakogar razstava gob na velesejmu, ki jo je uredil znani gobarski strokovnjak Anta Reg.

ljati in sušiti, vlagati v kis ali slanico, delati gobji prašek in izvleček. Gobe imajo skoraj toliko redilnosti kot meso, vsekakor pa več kakor pa navadna hrana, na pr. zelje, repa, krompir in druge povrtnine. O vsem tem pouči vsakogar razstava gob na vselejshni, ki jo je uredil znani gobarski strokovnjak Ante Bog.

Poljaki so se odločili za zmago ali smrt

Narod, ki je šel v boj z zavestjo, da se bori ne samo za svoj obstanek, pač pa tudi za pravično stvar

Ves kulturni svet je danes na strani demokracije. Izbruhnila je, lahko bi rekli, spet svetovna vojna, kakršna je bila pred petindvajsetimi leti. Kakor je bilo tedaj težko reči, kdo bo zmagal, tako je tudi danes. Država, ki je izgubila svetovno vojno, se je pred leti uprla versajski pogodbi, ker smatra, da jo je bila prisiljena podpisati. Hoče jo na vsak način razveljaviti, če ne drugače, pa z orožjem. Zrtev oboroženega napada je postala zdaj tudi Poljska, petindvajsetmilijonski narod, ki je prav tako upravičen zahtevati svoje življenjske pravice, kakor vsak drug narod. In ta narod je danes zapleten v najstrašnejšo vojno, vojno, ki jo je bil prisiljen začeti, če ni hotel svojega propada.

Kakor pred petindvajsetimi leti, se je tudi zdaj vse zaklelo proti Nemčiji. V svetovni vojni je Nemčija propadla. Kako bo v sedanji vojni, še ni jasno. Poljaki hočejo svoje pravice in zato se danes vojskujejo z Nemci. Jeklena sila nemškega orožja jih je prisilila zadržati v umiku. Morda je ta umik res taktični umik, vsaj o tem smo vsi prepričani, tudi še, dokler niso prispela poročila, da je v nevarnosti Varšava. Ta umik predaleč ne sme iti, da ne bomo izgubili upanja. Prej smo upali na to, da bodo priskočili Poljakom na pomoč Angličani in Francozi, ki so jim dali tudi jamstva. Ker smo bili prepričani, da ta jamstva niso bila samo prazne besede, smo upali, da bodo Poljaki dali še večji odpor. Pozneje smo pričakovali, da se bo nemški vpad na Poljsko ustavil vsaj pred močno utrjeno črto v okolici Varšave. Če so zanesljiva poročila, ki so prispela sredi iz Berlina, potem moramo biti prepričani, da je šel tudi ta up vod in da prodirajoče peklenske sile res ne more nihče več ustaviti. To pomanjkljivost na strani napadenih pa bo morda popravila dolgotrajna vojna.

Gotovo jih je nekaj, ki so razočarani nad dosedanjim poljskim odporom. Toda treba je upoštevati dejstvo, da so se Nemci pripravljali na vojno skoraj lahko rečemo od tedaj, ko so prejšnjo izgubili. Poljaki pa so bolj verovali v trajnost versajske pogodbe in so se zato začeli pripravljati za vsak primer šele tedaj, ko je postalo očitno, da se bodo morali z orožjem postaviti v bran, če bodo hoteli obdržati svoje prejšnje meje. Če se je Poljska odločila za sedanjo vojno sama od sebe ali pa pod vplivom jamstev, ki so ji jih nudile zahodne demokratične države, to nič ne spremeni na dejstvu, da so danes nemške čete prodirle še tako daleč, da že res ogrožajo poljsko samostojnost in njen obstoj. Upanje je morda le še v tem, da še niso nastopile vse poljske obrambne sile in da glavni del čete še vedno čaka na odločilni spopad. Računati moramo na vsak način z dejstvi in ta dejstva so pač v tem, kolikšna je poljska vojska in kako je oborožena. Morda pa je še vedno upanje, da se ustavi sovražni napad na Poljsko,

čeprav je zdaj ogrožena že poljska prestolnica, če ni že padla, kakor pravijo nemška poročila.

Poljaki so mlad in žilav narod

Poljska ni v Evropi samo najmlajši narod po letih prebivalstva — 70 odstotkov poljskega prebivalstva je starega pod 40 let — pač pa ima tudi največji odstotek rojstev. Normalni letnik v Franciji dá na primer 250.000 moških, na Poljskem pa jih dá tudi v še tako slabih letih do 300.000. Zakon določa na Poljskem, da mora vsak za vojsko sposoben mladenič, čim je star 18 let, odslužiti svoj obvezni vojaški rok. Tisti, ki niso sposobni za borce, to so tisti, ki niso izbrani za redno vojaško službo, dobivajo polvojaški pouk iz drugih panog, ki bi prišle v primeru vojne v poštev in bi koristile splošni stvari. Pomagati morajo v prvi vrsti pri vojni industriji.

Edina evropska država, ki ima močno konjenico

Vsa vojska, ki jo more Poljska postaviti na noge, šteje okoli tri in pol milijona izurjenih in primerno izoblikanih vojakov. Organizacija vojske je podobna, kakor pri drugih evropskih državah. Razlika je morda le v tem, da je Poljska ohranila v svoji vojski izredno močno konjenico. V njej služi okoli 50.000 vojakov. Konjenica je razdeljena v polke, med katerimi so trije tako imenovani »lahki konjeniški polki in šest »lovskih«. Teorija poljskega vrhovnega poveljstva je, da konjenici ob sedanjem razvoju letalstva ni treba opravljati posla, ki je bil prej njena glavna naloga, t. j. stikanje za sovražnikom. Konjenica se da uspešno porabiti tudi kot zelo udarno in učinkovito sredstvo v moderni vojni. Poljaki so se pri svoji organizaciji vojske morali predvsem ozirati na to, kar zahteva ozemlje, po katerem bi se poljska vojska morala gibati. Tako niso posvetili prevelike pozornosti motorizaciji, ker je svet v veliki večini močvirnat ali gozdnat, kjer bi se motorizacija ne obnesla prav posebno. Z ozirom na to je konjenica organizirana v zelo gibčne oddelke, ki bi bili sposobni izvesti sunkovite napade. Vsaka poljska brigada ima težke strojnice, orožje proti tankom in proti letalom. Eskadroni imajo po štiri lahke strojnice. Konjeniki so oboroženi s sabljami, bajoneti in karabinkami.

S tem pa še ni rečeno, da Poljaki tankov nimajo. Imajo jih tudi, toda ti so po večini lahki, gibčni, da na takšnem terenu, po kakršnem se morajo gibati, lahko tudi kaj dosežejo. Računajo, da ima Poljska 2.000 lovskih letal in bombnikov. Ta letala so po večini čisto poljska po načrtu in izdelavi. Hitra so in dobro opremljena.

Vrhovni poveljnik poljske vojske maršal Rydz Śmigły. Vanj so zdaj uprte oči ne samo vseh Poljakov, pač pa tudi tistih, ki z njimi sočustvujejo v sedanjih težkih dneh

Če se Poljaki do zdaj morajo še vedno umikati, s tem še ni rečeno, da je njihova usoda zapečaten in da so že premagani. Vedo, da se bore za svojo zemljo, za svoje ljudi in za pravično stvar in da sočustvujejo v sedanjih težkih trenutkih z njimi ves kulturni svet. Zato lahko tudi razumemo, zakaj se bore s tolikšno hrabrostjo in neustrašenostjo, kajti zavedajo se, da je boljše umreti na bojnem polju, kakor pa biti popolnoma zaslužjen. In to bi se v primeru, če le ne bi mogli ustaviti nemškega napada, tudi zgodilo.

Krasno cvetje na velesejmu

V paviljonu »N« je zanimiva razstava cvetja, pripravljena po vrtnarskem odseku podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana. Razven pestrega okrasnega zelenja je tu tudi mnogo lončnic, zlasti fuksij in begonij. Med begonijami so posebno obudovane gomoljne begonije in skupine multiflora, zlasti ognjeno rdeča Flamboyant in lepo rumena Helena Harms. Tudi na oknu hišice v tem paviljonu sijajo svoj čar begonije z visečo držo, slapnice, ki jih pri nas vse bolj in bolj upoštevajo pri krasitvi balkonov in oken v senčnih legah. Vključ letošnjemu težavnemu vremenu so begonije prav lepo razvile.

Člani vrtnarskega odseka se že mnogo let bavijo tudi z gojitvijo dalij. Letos razstavljene dalije kažejo ponoven napredek. Prav gotovo imajo samo pri vrtnarskem odseku v Ljubljani tako številni in kakovostno odlični izbor večletnih dalij in ljubkih pomponk. Če prav smo že skoraj sredi septembra, je vendar le razstavljenih tudi mnogo lepih gladjol. Tudi kraljica cvetja, plemenita vrtnica je na tej razstavi bogato zastopana v vsej svoji stvarstveni različnosti. Seveda pa je razven teh skupin cvetice tudi še mnogo drugega rezanega cvetja, katerega so vedno v tem času prepolni naši vrtovi. Toda cvetje na velesejmu presega marsikaj, kar se vidi drugje. Omenimo samo letošnje prve krizanteme — Pulling — ki dajejo vse priznanje vzgojitelju-amaterju. Sploh pa je težko naštet vse te skupine cvetice in jim dajati pripadajočo oceno. Naj si jih pride ljubitelji ogledati sam. Priznal bo cveticam krasoto, priznal pa bo tudi razstavljalcem veliko vnujo v pripravi za to razstavo in veliko srečo pri vzreji cvetice. Našel bo tu še mnogo redkosti, zbranih v bližini bazena, ki seveda tudi ne manjka na tej razstavi.

Vrednost te razstave pa je še tudi v tem, da so cvetice opremljene s svojimi imeni in da more ljubitelji cvetja vse te cvetice tudi dobiti v svoj vrt posredstvom vrtnarskega odseka. Gotovo bo med obiskovalci letošnjega velesejma mnogo teh, ki pridejo v Ljubljano samo zato, da vidijo cvetice in da se seznajajo z ljubitelji, združenimi v vrtnarskem odseku Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani. To zblizanje ljubiteljev med sabo omogoča šele širjenje cvetice širom naše zemlje in njih uveljavljanje v kulturi naših vrtov. Upamo, da bo letošnja razstava, ki je res vse splošno hvaljena, tudi v teh pogledih uspešna in kot taka le priprava za še lepše razstave v bližnji bodočnosti.

Naročite in širite Slovenski dom!

Pisan drobiž

Italijanski listi pišejo, da se pospešeno nadaljujejo dela v zvezi s svetovno razstavo leta 1942. Dela za graditev poslopij, cest in parkov se ne pretrgoma izvajajo. Posebno zanimanje vlada med prebivalstvom za zidavo poslopja civilizacije. Z redno avtobusno progo je mogoče priti do središča bodočega mesta.

Ravnateljstvo mednarodnega inštituta za vzgojo v USA sporoča, da je 300 evropskih študentov, ki uživajo štipendije, prizadevni za ustavitvijo štipendij v zvezi z evropsko vojno. Ostane v veljavi samo še izmenjava študentov z Južno Ameriko.

Bolgarski simfonični orkester se je vrnil v Sofijo iz Italije, kjer je imel vrsto koncertov. Direktor orkestra Saša Popov se je izrazil pred predstavniki tiska zelo laskavo o vtisih, ki jih nosi iz Italije. Istotako se je v Bolgarijo vrnilo 138 otrok, ki so prebili počitnice v Italiji kot gostje fašistične organizacije.

Bolgarija je potrdila svoje sodelovanje v levantskem sejmu v Bariju. Bolgarska delegacija se bo udeležila otvoritve sejma.

Radio

Sobota, 9. septembra: 12 Plošča za ploščo — pisana zmes, glasba vesela in pesnice vmes — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Plošča za ploščo — pisana zmes, glasba vesela in pesnice vmes — 14 Napovedi — 17 Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgerson popotoval z divjimi gosmi. — Povest v nadaljevanjih. b) Striček Matiječek — 17.50 Pregled spreda — 18 Za delopis: igra Radijski orkester — 18.40 O slutnjah (g. prof. dr. Emil Hrovat) — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura — 20 O znanji politiki (g. urednik dr. A. Kuhar) — 20.30 Po mešiki dolini. Večer z naše severni meje. Besedilo pripravil gr. France Sušnik, izvajajo člani rad. igr. družine, sodelujejo Fantje na vasi. — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna (Radijski orkester).

Nedelja, 10. sept.: 8 Godba Zarja — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Prenos cerkev, glasbe iz franc. cerkve — 9.45 Verški govor (g. dr. Ciril Potočnik) — 10 Koncert slov. pesmi: Zbor delavskega glasbenega društva in kvartet sester Stritar ob spremljevanju harmonike (A. Stanko) — 11.30 Vesel drobiž (plošče) — 12.15 Pihalni kvintet — 13 Napovedi — 13.20 Koncert Radijskega orkestra — 17 Kmet. ura: Obrestna mera in kmečko gospodarstvo (g. dr. J. Basaj) — 17.30 Prenos z velesejma: Tekma harmonikarjev — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura: Naše rudarstvo in toplinost nekdanj in sedaj (inž. R. Maksimovič, Bgd) — 20 Preživetno skrb (plošče) — 20.30 Koncert. Sodelujejo: g. Ivan Eueh (tenor), g. prof. M. Lipovšek (spremljiva) in Radijski orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Plošče (plesna glasba).

Ponedeljek, 11. sept.: 12 Andran: La Mascotte, opereta (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Lahka glasba, Radijski orkester — 14 Napovedi — 18 Zdravstvena ura: Zastupljenja v obratih in obratih (g. dr. Joža Herfort) — 18.20 Pisana šara (plošče) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: O starodavnem mestu Senja (Dinko Sudoba, publ. - Zgb) — 20 Ze poje lovski rog. Pisan glasbeni večer — 21 Koncert ruske glasbe (Radijski orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenos lahke glasbe z velesejma.

Slika z ljubljanskega jesenskega velesejma. Samo še dva dni sta, pa se bo spet zaprl do prihodnje pomladi

Najmodernejši nemški protiletalski top

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Šotor pa, za katerega sem mislil, da ga ni mogoče podreti — vsaj veter ga ne bi mogel — se je tako tresel, da sem bil prepričan, da se bo zdaj sedel, če bo vihar le še kaj trajal.

Med tem so nam prinesli kosilo, toda nihče ga ni mogel jesti, kajti pri prvi žlici je pesek, ki ga je bilo vse polno v posodi, zahreščal v ustih, da je človek vse skupaj pustil. Zato smo dobili pa več vina, kruha in konzerv.

Zvečer nismo dobili večerje, ampak samo vino in sardine. Šotor smo dobro zaprli in kolikor mogoče tudi zadelali, da bi se čimbolj obvarovali drobnega peska. Ponoči je vihar še vedno divjal in se je šele proti jutru malo umiril. Bila je čudna noč, polna neznanih glasov in šumenja. Puščava je govorila... Mislil sem, da bo viharja konec, toda povedali so mi, da bo za to tišino šele prišla prava vihra. Ta dan nismo šli nikamor in smo vsi ostali v šotorih.

Opoldne je začelo spet razsajati z vso silo. Jesti smo morali zopet tako in tisto,

kakor prejšnji dan. Med obedom je vihar postajal huji.

Bile so čudne, nepozabljive ure. Reči moram, da mi je bilo zdaj podnevi še neprijetneje, kakor ponoči. Noč je noč, naj se zgodi tedaj, kar se hoče, se človeku vendar ne zdi tako neresnično in nemogoče.

Zdaj podnevi pa je bilo neznosno. Navzlic viharju nas je dušila vročina, pomešana s prahom. Pesek v ozračju je bil tako gost, da sonce ni moglo skozenj in smo čepeli v nekakem polmraku. Ob stene šotora je drsal pesek, ki ga je gonil vihar, da je neprenehoma zopet cvililo. Cviljenje se je počasi spreminjalo v odratno pesem, ki je človeka pripravljala do obupa.

In vse povsod sam pesek in nič drugega...

Čepel sem v šotoru in skušal zaspati. Toda ni šlo. Potem smo poskusili s pogovorom in igro, toda to peklensko vreme ni človeku puščalo volje do ničesar. Postajali smo sitni, čemrni, molčeči.

28

In tako je šlo naprej ves dan, vihar pa je bil huji in huji.

Čepeli smo ves dan v šotoru in čakali. Okrog 8 zvečer sem slišal, da se je nekaj šotorov že prevrnilo. Tudi naša hiša iz platna se je tako majala in tresla, da je drog kar škripal. Dolgo časa ni mogla več vzdržati silnega pritiska.

Nenaden sunek nam je šotor podrli. — Drog je padel na Francoza, da je bil takoj ves kravaj po obrazu.

Nihče se ni ganil iz postelje, ampak smo vsi mirno ležali pod šotorsko plahto. Nemo goča je bila misel, da bi bil kdo šel šotor postavljati. To je bilo izven naših moči, četudi bi imeli še tako voljo.

Spet je prišla čudna, obupna, neznosna noč. Drugo jutro se je vihar polegel. Šele zdaj smo videli razdejaneje.

Več kot polovica šotorov je bilo prevrnenih, na dvorišču in med šotori pa so ležali veliki kupi rjavega peska. Puščava nas je zajela... Kuhinji je dvignilo pločevinasto streho in jo skoraj sto metrov daleč vrгло ob tla.

Ves ta dan smo postavljali šotore. Pri našem se zaradi silnega pritiska vetra popustili klini, zaradi česar se je šotor tudi podrli. Najprej smo morali zašiti platno, ker je bila nekje raztrgana.

Ko smo to in drugo popravili, smo šotor dvignili, ga trdno podrli z drogom in

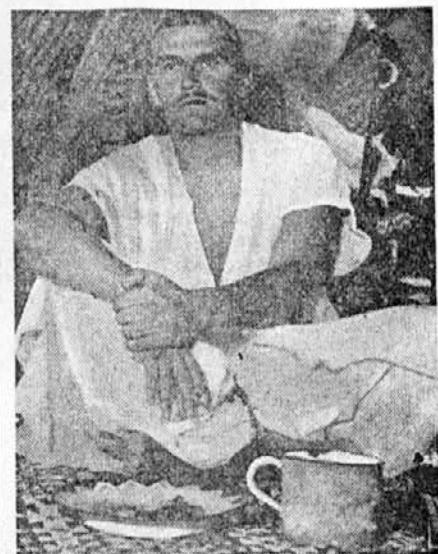
ga s klini spet pritrdili. Popoldne smo si izprašili odeje in šli oprat perilo v bližnjo rečico. Nihče ni pral drugega ko perilo, vse drugo smo samo sprali.

Rečica je izvirala na pobočju Velikega Atlasa in se je na teku čez puščavo skoraj popolnoma poseušila, tako da prav ni več tekla, ampak etala v večjih kotanjah. Od Arabcev je bilo tako umazana, da je bila gosta od nesnage ko pomije v kuhinji.

Gnusilo se mi je, da bi sam pral. Oddal sem perilo Arabcu, ki je imel dovoljenje, da je legionarjem pral. Zvečer mi je res prinesel perilo v šotorišče in za dolo zahteval pol franka. Perilo je bilo res belo, a je dajalo tak neznosen smrad od sebe, da ga pri najboljši volji nisem mogel obleči. Od tega časa sem si pral sam pri črpalki, ki zalaga z vodo skoraj ves Ksar-es Souk.

Prvega marca so začeli delati novo vojašnico iz kamna. Kamen so dovažali dvajset kilometrov daleč iz gorovja. Vojnašnica je bila ograjena z visokim zidom, ki smo ga naredili iz opeke. Kmalu potem, ko smo začeli zidati vojašnico, so se raznesle vesti, da bomo šli na pohod proti upornim Arabcem; kam, ni vedel nihče. Čez nekoliko dni so nam naznanili pri raportu, da bomo šli na štirinajstdnevne manevre v oddaljeno oazo. Dva dni pred odhodom nismo delali drugega, ko čistili orožje, zavijali svoje

stvari in zadnji dan znosili vso posteljnino in železne postelje v bližnje skladišče, kar je dalo povod starejšim legionarjem, da so trdili, da se prej ne bomo vrnili ko jeseni.

Čepeli smo pod šotorom in čakali, kdaj bo konec viharja.